

Ni Secretaría ta Cultura yuxé u í'bén upéte aj kijíro'b ke u k'otero'b tan cha'chikamba otóto'b ko yúte patán ta kájo'b, ts'ají ta ni koronavirus (COVID-19) i ke púru k'ini k'a k'i kírintánkibala k'a mach k'i numsnla jinba yaj.

¿CHUNÉRO'B NI KORONAVIRUSJO'B?

Ni koronavirusjo'b jin unp'e loto'b de vírus ke u yik'e' k'ojojájo'b, simá ke nimi k'i chinénla asta noj na' k'ojojá t'o a jik'a i jinda u numsn yiniko'b i xiktako'b i ilik'iro'b.

Ni koronavirus ta yiniko'b i xiktako'b u yik'e' unlíp' k'ojojá asta noj na' k'ojojá tubá aj kijíro'b.

¿KÁCHE'DA U NUMSINTE?

Ni koronavirus COVID-19, u numsn de untú yinik a otro untú yinik.

U numsn de untú ke k'ojojó t'o ótrojo'b t'o unt'ul tup' ke u páse te u yúte obá i ja'tisim, a k'echbén u k'f'bjin k'ojojó, a tile' cha'chikoné ke ya'án t'o jinba virus i a tile' a ti', a ni' i a júto'b si najtiki mach a pokí a k'f'b.

¿CHUNÉ YUXÉ TI ÚTE SI A NUMÉ TÓ K'UXE K'A YA'ANET TI T'O KORONAVIRUS?

A k'atín yoko ts'ají tan Otót ta **Yoko K'ajalíno'b ta Epidemiología i ta ts'ikóm**

Correo:
ncov@dgepisalud.gob.mx

Ch'aján:
(55) 5337 1845 o al (800) 004-4800

Kidá:
Secretaría de Salud

Lengua:

Yokot'an (chontal de Tabasco)

Traducción:

Alma De Jesus Garcia Perez

GOBIERNO DE
MÉXICO

CULTURA

SECRETARÍA DE CULTURA

SALUD

INAI
INSTITUTO NACIONAL DE Lenguas Indígenas

¿CHUNÉ U YI'E' JÍNBA YAJ?

Obá i ja'tísim

Noj na' tiwá

Púru kom a jik' (jin púru k'ojo)

¿CHUNÉ AKIXÉ KI CHÉNLA K'A MACH K'OJOLÁKONLA?

Ki poke'la k'en ki k'ib-la t'o ja' i xápun o
ki k'inilesánla alkól t'o jel 70%

Mach a tile' a jut si púru ka'b a k'ib, a ni', a ti' i a ti' juto'b.

Te' yaxé a chen obá o ja'tísim, a chen k'a mach a yibajtán ni untú, a t'une' a ni' i a ti' t'o unp'é páyu ke u k'inilesínte unlém o t'o a ta' k'ib.

K'ux bikilá'

A súkun i a poke' ka numé i k'inbitárob ke wárre u k'inilesínte tan otót, tan a patani'b, káchikida ke u numé mikí, kamión, ka a woye'abala, káchikida, a chinén k'a ochík noik' i u chiktán k'in.

Kijíket tan a wotót si k'ojóret t'o a jik'á i bixíket t'o yoko ts'ak si ya'ánet a numsen ka'íni (tiwá tupámi de 38° C, k'ux a pam, k'ux tan a luk'u'b, wárre a ta' ni', cha'chikámba).

Mach a tile' káchikoné ke k'ojó t'o u jik'á.

JO'OJTI' I U TOJÁ'

¿Ni antibiótikujo'b u yik'e' k'a mach ajnék i u ts'akin ni koronavirus?

Mach. Ni antibiótikujo'b mach u k'iñilesínte k'a mach ajnék o u ts'akin.

¿A irbínte sep' si ya'ánet t'o ni koronavirus o mach?

Mach. Se'ma a irbínte si a chirbítiket unp'e prueba tan unp'e laboratorio.

¿Ni bakuna ta influenza u jápinet t'o koronavirus?

Mach. Ni bakuna ta influenza mach u jápinet. Ni COVID-19 u k'inilesán ni ts'ikóm tajtá tubá.

¿Ni koronavirus se'ma u yibajtán aj ch'upím t'ibirajo'b?

Mach. U yibajtán upéte aj k'jiró'b, peru, aj ch'upím t'ibirájo'b puéde k'a k'ojoláko'b k'en.

CHUNÉ KI CHENLA TE' U WOYE'UBA K'EN AJ KIJÍRO'B

Luke a ki numsénla 1 (Mach k'en de sien k'ojoniko'b) Mach'an mikóm.	Luke a ki numsénla 2 (K'en de siéno'b) U mijkán se'ma ko woye'ubá k'en aj kijíro'b k'a mach u k'ojolesánubarob.	Luke a ki numsénla 3 (K'en de mílo'b) Máchaxi ti úte patáno'b.
K'inilesán jel ke u simsén bakteria te' yaxé a woché a woye'abá.	K'inilesán jel ke u simsén bakteria te' yaxé a woché a woye'abá.	Máchaxi ti úte o yuxé ti úte cha'chikámba k'in ni patáno'b ke u yirijo'b ke yuxé ti úte.
Chinén ka'án k'inbitá ko yirkán chuné yaxé a chen. Maxíket tan otót ko yúte woyómo'b tan kájo'b.	Chinén ka'án k'inbitá ko yirkán chuné yaxé a chen. Maxíket tan otót ko yúte woyómo'b tan kájo'b.	Yuxé ti jek'tán ni woyo'bjí 50%.